DOMSTOLENS DOM
av den 2 februari 1988*

I förenade målen 67, 68 och 70/85

Kwekerij Gebroeders van der Kooy BV, bolag med begränsat ansvar med säte i Zevenhuizen,

och

Johannes Wilhelmus van Vliet, växthusodlare bosatt i Uithorn, Vuurlijn 27,

båda företrädda av advokaten A. J. Braakman, Rotterdam, med delgivningsadress i Luxemburg hos advokaten Lambert H. Dupong, 14 A, rue des Bains (mål 67/85),

Landbouwschap, med säte i Haag, företrätt av advokaten A. J. Braakman, Rotterdam, med delgivningsadress i Luxemburg hos advokaten Lambert H. Dupong, 14 A, rue des Bains (mål 68/85),

och

Nederländerna, företrätt av biträdande juridiske rådgivaren D. J. Keur, Utrikesministeriet, med delgivningsadress i Luxemburg hos Nederländernas ambassad, 5, rue C. M. Spoo (mål 70/85),

sökande,

mot

Europeiska gemenskapernas kommission, företrädd av juridiske rådgivaren R. C. Fischer, i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg hos Georges Kremlis, båtiment Jean Monnet, Kirchberg,

svarande,

stödd av

Förbundsrepubliken Tyskland, företrädd av Seidel och Loschelder, båda i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg hos Förbundsrepubliken Tysklands ambassad, 20–22, avenue Émile-Reuter,

* Rättegångsspråk: nederländska.

Danmark, företrätt av juridiske rådgivaren M. L. Mikaelsen, Utrikesministeriet, med delgivningsadress i Luxemburg hos chargé d'affaires Ib Bodenhagen vid Danmarks ambassad, 11 B, boulevard Joseph-II,

och

Förenade kungariket, företrätt av R. N. Ricks, Treasury Solicitor's Department, i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg hos Förenade kungarikets ambassad, 28, boulevard Royal,

intervenienter.

Begäran avser ogiltigförklaring av kommissionens beslut 85/215 av den 13 februari 1985 om förmånstaxan för naturgas för växthusodlare i Nederländerna (EGT nr L 97, s. 49, fransk version; vid översättningen fanns ingen svensk version att tillgå).

DOMSTOLEN

sammansatt av ordföranden Mackenzie Stuart, avdelningsordförandena G. Bosco, O. Due och J. C. Moitinho de Almeida samt domarna T. Koopmans, U. Everling, K. Bahlmann, Y. Galmot, C. Kakouris, R. Joliet och F. Schockweiler,

generaladvokat: Sir Gordon Slynn,
justitiesekreterare: P. Heim,

som beaktat förhandlingsrapporten och vad som förekommit vid den muntliga förhandlingen den 18 december 1986, och

som hört generaladvokatens förslag till avgörande, framlagt vid sammanträde den 2 april 1987,

meddelar följande

dom

1 Genom tre ansökningar som inkom till domstolens kansli den 15 och 16 mars 1985, har Kwekerij Gebroeders van der Kooy BV, ett bolag med begränsat ansvar med säte i Zevenhuizen, och växthusodlaren J. W. van Vliet, bosatt i Uithorn, samt Landbouwschap, ett offentligrättsligt organ med säte i Haag,

och slutligen Nederländerna i enlighet med artikel 173 första och andra styckena i EEG-fördraget väckt talan om ogiltigförklaring av kommissionens beslut 85/215 av den 13 februari 1985 om förmånstaxan för naturgas för växthusodlare i Nederländerna (EGT nr L 97, s. 49).

2 I artikel 1 i nämnda beslut, fastställde kommissionen att "det stöd som den i Nederländerna fr.o.m. den 1 oktober tillämpade förmånstaxan för naturgas för trädgårdsodling i uppvärmda växthus utgör, är oförenligt med den gemensamma marknaden i den mening som avses i artikel 92 i EEG-fördraget och skall avskaffas". Artikel 2 i beslutet föreskriver att "Nederländerna före den 15 mars 1985 skall underrätta kommissionen om vilka åtgärder som vidtagits för att följa bestämmelserna i artikel 1".

3 I motiveringen till detta beslut förklarade kommissionen att naturgastaxan för växthusodlare i Nederländerna regleras genom avtal mellan å ena sidan NV Nederlandse Gasunie de Groningen, ett privaträttsligt företag som till 50 % ägs direkt eller indirekt av den nederländska staten och till resterande del av två privata oljebolag och å andra sidan Landbouwschap, ett offentligrättsligt organ som inrättats för att inom jordbrukssektorn säkerställa näringsidkarnas gemensamma intressen under iakttagande av allmänintresset. Vereiniging van Exploitanten van Gasbedrijven in Nederland (Vegin), en sammanslutning av lokala gasdistributionsbolag är också avtalspart.

4 De förmånstaxor som sålunda förhandlas fram underställs sedan 1963 ekonomiministerns godkännande i enlighet med ett avtal.

5 Redan 1981 ansåg kommissionen att den då gällande växthusodlingstaxan utgjorde en förmånstaxa eftersom den gav växthusodlarna i Nederländerna speciellt förmånliga villkor. Kommissionen fastställde följaktligen genom beslut 82/73 av den 15 december 1981 (EGT nr L 37 s. 29), att det var fråga om ett med artikel 92 i fördraget oförenligt stöd och ålade Nederländerna att avskaffa det.

6 Till följd av detta beslut som under tiden tre gånger hade blivit föremål för talan om ogiltigförklaring i enlighet med artikel 173 i EEG-fördraget, förhandlades en ny förmånstaxa fram. Denna taxa som kommissionen godkände innebar att växthusodlingstaxan anpassades till den i industrin tillämpade (närmare bestämt den s. k. industritaxa "D") med en ökning på 0,5 cent/m^3. Den var vidare förenad med en bestämmelse om justering en gång i kvartalet i överensstämmelse med den i industrin gällande taxan och tillämpades från den 1 april 1983 till den 30 september 1984.

7 Införandet av denna nya taxa medförde att beslut 82/73 upphävdes och sökandena återkallade sin talan mot beslutet.

8 Den 28 september 1984 ingicks ett nytt avtal mellan Gasunie, Vegin och Landbouwschap för perioden från den 1 oktober 1984 till den 1 oktober 1985. Enligt den nya taxan skulle i huvudsak tillämpas ett gaspris för växthusodling som motsvarade 1983 års genomsnittsnivå, förhöjt med en fast procentsats på 10 %. Därmed fick gaspriset ett tak på 42,5 cent/m³.

9 Kommissionen inledde det förfarande som föreskrivs i artikel 93.2 i fördraget mot den nya taxan som den nederländska regeringen hade underrättat kommissionen om i en skrivelse av den 4 oktober 1984 och antog slutligen det i föreliggande mål angripna beslut 85/215.

10 Genom ansökningar som inkom till domstolens kansli den 24 och 25 april samt den 21 juni 1985, har Danmark, Förbundsrepubliken Tyskland och Förenade kungariket begärt att få intervenera i föreliggande mål till stöd för kommissionens yrkanden. Genom beslut av den 8 maj, 26 juni och 18 september beviljade domstolen ansökningarna om intervention.

11 För en utförligare redogörelse för omständigheterna i målet, rättegångens förlopp, parternas grunder och argument hänvisas till förhandlingsrapporten. Handlingarna i målet i dessa delar återges i det följande endast i den mån domstolens argumentation kräver det.

Upptagande till sakprövning

I — *Mål 67/85*

12 Kommissionen har hävdat att den av bolaget Van der Kooy och av Van Vliet väckta talan inte kan upptas till sakprövning under åberopande av andra stycket i artikel 173. Den har härvid framhållit att det ifrågasatta stödet i beslut 85/215 gynnar alla nederländska växthusodlare som använder naturgas för uppvärmning av sina växthus. Eftersom det gäller ett stöd som en mycket stor grupp näringsidkare åtnjuter, kan inte de växthusodlare som är sökande i målet betraktas som direkt och personligen berörda av kommissionens beslut vilket kräver att stödet avskaffas.

13 Enligt andra stycket i artikel 173 i fördraget är frågan huruvida en talan om ogiltigförklaring som väckts av en enskild mot ett beslut, som inte är riktat till honom, kan upptas till sakprövning beroende av om sökanden är direkt och personligen berörd av detta beslut. Eftersom bolaget Van der Kooy och Van Vliet i föreliggande fall inte tillhör dem som det omtvistade beslutet var riktat till, finns det anledning att pröva om de ändå är direkt och personligen berörda av detta beslut.

14 I detta avseende skall det erinras om, såsom domstolen redan har slagit fast (se särskilt dom av den 15 juli 1963, Plaumann, i mål 25/62, Rec. 1963 s. 197, och dom av den 14 juli 1983, Spijker, i mål 231/82, Rec. 1983 s. 2559), att tredje man endast kan beröras personligen av ett beslut som är riktat till en annan person om beslutet angår honom på grund av vissa egenskaper som är utmärkande för honom eller på grund av en faktisk situation som särskiljer honom i förhållande till varje annan person och därigenom individualiserar honom på samma sätt som den som beslutet är riktat till.

15 Så är inte fallet här. Det omtvistade beslutet angår sökandena endast på grund av deras objektiva egenskap av i Nederländerna etablerade växthusodlare, som kommit i åtnjutande av förmånstaxan för gas med samma rätt som varje annan växthusodlare som befinner sig i samma situation. Beslutet framstår alltså för dem som en åtgärd med allmän räckvidd som är tillämplig på objektivt bestämda situationer och har rättsverkningar för en kategori personer som bestämts generellt och abstrakt. Följaktligen kan sökandena inte betraktas som personligen berörda av det omtvistade beslutet.

16 Av dessa skäl kan talan i mål 67/85 inte tas upp till sakprövning.

II — *Mål 68/85*

17 Kommissionen har även framställt en invändning om rättegångshinder beträffande den talan som väckts av Landbouwschap.

18 Kommissionen har anfört att även om Landbouwschap har agerat som företrädare för växthusodlarna i förhandlingarna om taxor med Gasunie, kan ett organ som bildats för att främja en kategori enskildas kollektiva intressen, inte betraktas som direkt och personligen berört i den mening som avses i andra stycket i artikel 173 av en rättsakt som angår denna kategoris allmänna intressen (se domstolens dom av den 18 oktober 1975 Union syndicale i mål

72/74, Rec. 1974, s. 401 och dom av den 28 mars 1982 Groupement des Agences de voyages i mål 135/81, Rec. 1981, s. 3799).

19 Denna invändning kan inte godtas.

20 Det skall först och främst fastslås att i motsats till vad kommissionen har hävdat agerar Landbouwschap beträffande gastaxor i egenskap av företrädare för växthusodlarnas organisationer.

21 Även om Landbouwschap inte kan betraktas som direkt och personligen berört av beslut 85/215 såsom mottagare av det omtvistade stödet kvarstår dock, såsom organet med rätta har gjort gällande, att dess ställning berörs av beslut 85/215 genom att det förhandlar om gastaxor för växthusodlarnas räkning.

22 Det skall vidare anmärkas att i denna egenskap deltog Landbouwschap aktivt i förfarandet i enlighet med artikel 93.2 genom att inge skriftliga yttranden till kommissionen och genom att vara i nära kontakt med den behöriga avdelningen under hela förfarandet.

23 Landbouwschap är slutligen en av avtalets signatärer, vilket avtal fastställde den av kommissionen ifrågasatta taxan, och omnämns med anledning härav flera gånger i beslut 85/215. Vidare var Landbouwschap, i denna egenskap, skyldig att för att beslutet skulle kunna verkställas inleda nya förhandlingar om taxor med Gasunie och ingå ett nytt avtal.

24 Slutsatsen blir således att med hänsyn till omständigheterna i föreliggande fall hade Landbouwschap rätt att väcka talan om ogiltigförklaring i enlighet med andra stycket i artikel 173 av kommissionens beslut 85/215.

25 Härav följer att den invändning om rättegångshinder som anförts av kommissionen i mål 68/85 inte kan godtas.

Saken

26 Landbouwschap och Nederländerna har till stöd för sin talan gentemot beslut 85/215 åberopat flera grunder som kan sammanfattas på följande sätt:

— åsidosättande av artikel 92 i fördraget;

— åsidosättande av väsentliga formkrav;

— otillräcklig motivering.

I — *Åsidosättande av artikel 92*

27 Det skall erinras om att det i artikel 92.1 sägs "om inte annat föreskrivs i detta fördrag, är stöd som ges av en medlemsstat eller med hjälp av statliga medel, av vilket slag det än är, som snedvrider eller hotar att snedvrida konkurrensen genom att gynna vissa företag eller viss produktion, oförenligt med den gemensamma marknaden i den utsträckning det påverkar handeln mellan medlemsstaterna."

28 Det skall inledningsvis anmärkas att i det aktuella målet uppkommer frågan om taxan för en energikälla, som fastställts på en lägre nivå än den som normalt skulle ha valts, kan betraktas som stöd, när dess fastställande kan tillskrivas den berörda medlemsstatens uppträdande och de andra villkoren som artikel 92 uppställer är uppfyllda. I en sådan situation tillämpar inte staten - eller den enhet som den har inflytande över - taxan som en vanlig ekonomisk aktör utan använder den för att ge energikonsumenterna en förmån på samma sätt som den beviljar stöd åt vissa företag i form av ett ekonomiskt bidrag genom att avstå från den förtjänst som den normalt skulle kunna göra. I föreliggande fall har sökandena medgett att en förmånlig taxa som tillämpas på en viss kategori företag kan utgöra en form av stöd, men de har bestritt att det skulle vara fallet beträffande den omtvistade taxan.

29 Här skall erinras om att denna förmånstaxa endast var tillämplig på företag som bedriver trädgårdsodling i uppvärmda växthus. Inom denna verksamhetsgren utgör uppvärmningskostnaderna en betydande del av produktionskostnaderna. Om under sådana omständigheter den på dessa företag tillämpade taxan visar en fallande tendens, som inte har sin motsvarighet i utvecklingen av andra taxor vilka tillämpas på företag som inte hör till samma verksamhetsområde, ger detta konstaterande en indikation som på ett övertygande sätt visar att förmånstaxan utgör en stödåtgärd.

30 Detta är emellertid inte fallet om det hade kunnat visas att förmånstaxan i fråga i det aktuella marknadssammanhanget var objektivt berättigad av ekonomiska skäl, såsom nödvändigheten av att möta den konkurrens som utövades på marknaden av andra energikällor vars priser var konkurrens-

kraftiga i jämförelse med priset på den ifrågavarande energikällan. För att kunna bedöma huruvida en sådan konkurrens verkligen föreligger, skall hänsyn tas inte endast till respektive prisnivå utan även till de kostnader som är oundvikliga vid en övergång till en ny energikälla, som t.ex. kostnader för utbyte och amortering av värmeaggregat.

31 Det är mot bakgrund av dessa överväganden som sökandenas argument skall prövas. Sökandena har särskilt bestritt kommissionens slutsatser i fråga om:

— fastställandet av den omtvistade taxan är en följd av den nederländska statens uppträdande,

— taxan är lägre än vad som skulle vara nödvändigt om hänsyn togs till risken för en övergång till kol,

— fastställandet av denna taxa påverkar handeln mellan medlemsstaterna och snedvrider konkurrensen.

1. Frågan om den omtvistade taxan är en följd av den nederländska statens uppträdande

32 Sökandena har för det första hävdat – tvärtemot vad kommissionen förklarar i sitt beslut – att det inte var den nederländska staten som införde den omtvistade taxan och den kan alltså inte betraktas som "stöd som ges av en stat eller genom statliga medel".

33 Sökandena har härvidlag gjort gällande dels att Gasunie är ett privaträttsligt bolag i vilket den nederländska staten inte äger mer än 50 % av aktierna, dels att taxan är resultatet av ett privaträttsligt avtal som ingåtts mellan Gasunie, Vegin och Landbouwschap, i vilket avtal den nederländska staten inte är part.

34 Beträffande den omständighet som framhållits av kommissionen att ekonomiministern har behörighet att godkänna de av Gasunie tillämpade taxorna, skulle det enligt den nederländska regeringen röra sig om en enkel befogenhet att i efterhand uteslutande pröva om taxorna är i överensstämmelse med syftet med Nederländernas energipolitik.

35 Det skall erinras om att i enlighet med domstolens rättspraxis (se särskilt dom av den 22 mars 1977 Steinike i mål 78/76, Rec. 1977 s. 595, dom av den 30 januari 1985 kommissionen mot Frankrike i mål 290/83, Rec. 1985 s. 439) saknas anledning att göra åtskillnad mellan sådana fall där stödet ges direkt av staten och sådana där stödet ges av offentliga eller privata organ som staten inrättat eller utsett för att administrera stödet. I förevarande mål framgår det på flera ställen av handlingarna att fastställandet av den omtvistade taxan var en följd av den nederländska statens uppträdande.

36 För det första är aktieägarstrukturen i Gasunie sådan att den nederländska staten direkt eller indirekt äger 50 % av aktierna och utser hälften av ledamöterna i förvaltningsrådet, ett organ som bl.a. har behörighet att fastställa vilka taxor som skall tillämpas. För det andra är det ekonomiministern som är behörig att godkänna de av Gasunie tillämpade taxorna, vilket innebär att på vilket sätt denna behörighet än utövas har den nederländska regeringen möjlighet att förhindra en taxa som den finner olämplig. Slutligen har kommissionens ingripanden vid två tillfällen hos den nederländska regeringen för att få till stånd en ändring av taxan för växthusodlarna fått ett positivt mottagande från Gasunie och Landbouwschap. Så var fallet första gången efter kommissionens beslut 82/73, som senare upphävdes, och andra gången efter beslut 85/215 som har angripits i förevarande mål.

37 Dessa faktorer sammantagna visar att på området för fastställande av gastaxor är Gasunie definitivt inte självständigt, utan agerar under det allmännas kontroll och riktlinjer. Således är det styrkt att Gasunie inte kunde fastställa denna taxa utan att ta hänsyn till det allmännas krav.

38 Detta konstaterande är tillräckligt för att dra den slutsatsen att fastställandet av den omtvistade taxan är en följd av den nederländska statens uppträdande och den skall således omfattas av begreppet stöd som ges av en medlemsstat i enlighet med artikel 92 i fördraget.

2. Frågan om den omtvistade taxan är lägre än vad som skulle vara nödvändigt om hänsyn togs till risken för en övergång till kol

39 Sökandena har hävdat att den taxa som blev följden av avtalet mellan Gasunie, Landbouwschap och Vegin helt och hållet var kommersiellt berättigad och att den därför inte innehåller något element av stöd i den mening som avses i artikel 92 i fördraget.

40 Vid bedömningen av huruvida denna invändning är välgrundad, skall det erinras om att genom att ett tak på 42,5 cent/m³ sattes på gaspriset för växthusodlare, fick den omtvistade taxan den verkan att gaspriset sänktes flera cent i förhållande till det pris som skulle blivit följden av en tillämpning av den taxa som gällde före den 1 oktober 1984. Såsom förklarades av kommissionens ombud vid sammanträdet skulle gaspriset enligt den gamla taxan ha nått 48,5 cent/m³ i genomsnitt under de tre första kvartalen 1985.

41 Enligt sökandena var valet att begränsa höjningen av gaspriset, vilken hade framkallats av prishöjningen på oljeprodukter, väsentligen motiverat av att det var nödvändigt att avvärja risken för att växthusodlarna skulle bygga om sina värmeaggregat till kol, en produkt vars pris hade sjunkit betydligt på senare tid. Den risken hade enligt dem tvingat Gasunie att sätta ett tak för gaspriset på en lämplig nivå med hänsyn till konkurrensen från kolet.

42 Utan att bestrida argumentet i sig om risken för en övergång till kol, har kommissionen i sitt beslut framhållit att den risken föreligger även inom andra sektorer som i hög grad är beroende av gas, exempelvis industrin. Det har emellertid inte vidtagits någon åtgärd för att sänka priset på gas för den sektorn som är jämförlig med det tak som genomförts för växthusodlarnas del. Denna olikhet i behandling mellan industrin och växthusodlingsnäringen visar enligt kommissionen att den omtvistade taxan inte är motiverad av viljan att bekämpa konkurrensen från kolet.

43 Detta argument är inte relevant.

44 Det är nödvändigt, som kommissionen själv har uttalat (punkt III.6 i beslut 85/215) att utgå från ett gaspris på mellan 46,5 och 47,5 cent/m³, "man räknar med att 30 % av den naturgas som förbrukas inom växthusodlingssektorn kommer att ersättas av kol inom tre år". Det följer av detta konstaterande av kommissionen – utan att det behöver undersökas om och i vilken utsträckning risken för en övergång till kol skulle kunna uppstå även i industrisektorn – att Gasunie inte, med hänsyn till den risken, generellt hade kunnat tillämpa ett gaspris för växthusodling överstigande det tak på 46,5–47,5 cent/m³ som kommissionen anvisade.

45 Kommissionen har vidare i sitt beslut hävdat att den nivå som till följd av den omtvistade taxan utgör taket på gaspriset, dvs. 42,5 cent/m³, är lägre än den nivå som är nödvändig för att avvärja risken för en övergång till kol inom växthusodlingen.

46 Här skall framhållas att de siffror som angavs såväl i LEI:s (Jordbruksekonomiska institutet) rapport vilken upprättades i januari 1985 och bifogades ansökningarna, som i GFE:s (belgiska samfundet för energistyrning) rapport vilken bifogades kommissionens försvarsinlaga, framgår att det pris på 42,5 cent/m³ som valdes till tak för den omtvistade taxan, inte var motiverat av risken för en övergång till kol.

47 Det framgår nämligen klart av slutsatserna i LEI:s rapport att övergången till kol endast skulle innebära ett praktiskt möjligt och lönsamt val vid ett högre gaspris än 45 cent/m³. För vissa kategorier av företag är priset så högt som 50 cent/m³, medan det i genomsnitt ligger på 46–47 cent/m³. Det är endast för företag som inte förfogar över någon kondensator eller för dem som varken har någon kondensator eller koldioxiddoseringsutrustning som jämviktspriset dvs. det pris vid vilket växthusodlarna skulle bestämma sig för att inte gå över till kol beräknas ligga mellan 40,4 och 41,2 cent/m³.

48 Vad angår GFE:s rapport som presenterades av kommissionen och till stor del återgavs i det angripna beslutet visar de beräkningar som den baseras på att vid det aktuella priset på 42,5 cent/m³ blir övergången till kol försumbar, under det att vid ett pris på 45 cent/m³ denna övergång skulle beröra 1,5 % av den totala gasförbrukningen inom växthusodlingen. Det är först vid ett pris mellan 46,4 och 47,4 cent/m³ som övergången till kol skulle bli betydande, eftersom 27 % av den totala gasförbrukningen skulle beröras. Det skall uppmärksammas att dessa priser räknades ut av GFE utifrån ett exempel med en gaseldad panna med kondensator.

49 Av dessa beräkningar framgår att, åtminstone vad gäller anläggningar som förfogar över en kondensator, skulle en övergång till kol inte äga rum förrän vid ett gaspris på omkring 46–47 cent/m³ och i vart fall vid ett högre pris än 45 cent/m³.

50 Det återstår att undersöka de anläggningar för växthusodling som inte förfogar över någon kondensator och för vilka LEI anger ett jämviktspris på mellan 40,4 och 41,2 cent/m³. Om denna typ av anläggningar skulle betraktas som betydande och representativ skulle Gasunies beslut att anpassa sin taxa efter de priser vid vilka dessa anläggningar skulle övergå till att använda kol och dess beslut att upprätthålla taket på 42,5 cent/m³ kunna betraktas som kommersiellt berättigat.

51 Sökandena har i detta hänseende lagt fram uppgifter som skall visa att de anläggningar som inte har någon kondensator utgör den mest betydande gruppen i Nederländerna. Fastän de uppgifter som tillhandahållits av Landbouwschap anger att 4 502 av de 8 174 anläggningarna i denna stat inte har kondensator, har den nederländska regeringen preciserat att så skulle vara fallet endast i fråga om 39 % av anläggningarna.

52 Dessa uppgifter förklarar emellertid inte varför Gasunie skulle behöva anpassa sin generella växthusodlingstaxa efter jämviktspriserna för övergång till kol vilka gäller för de minst effektiva anläggningarna, när 61 % av anläggningarna skulle fortsätta att använda gas även vid ett högre pris.

53 Om å andra sidan, såsom framgår av handlingarna, 60 % av anläggningarna kommer att byta ut sina värmeaggregat inom den närmaste framtiden kan det förväntas att det procenttal anläggningar som inte förfogar över någon kondensator kommer att minska eftersom ett stort antal växthusodlare kommer att gå över till ett modernare och förhållandevis dyrare uppvärmningssystem än det nuvarande.

54 Följaktligen kan, åtminstone på medellång sikt, situationen för anläggningar som inte är utrustade med kondensator bli ett marginellt problem, så att det inte skulle vara kommersiellt berättigat att Gasunie fastställde sin taxa för växthusodling på grundval av dessa företags situation.

55 Under dessa förhållanden måste den slutsatsen dras att det var med rätta som beslut 85/215 fastställde att den omtvistade taxan var lägre än vad som skulle ha varit nödvändigt av hänsyn till risken för en övergång till kol.

3. Frågan om den omtvistade taxan påverkar handeln mellan medlemsstaterna och snedvrider konkurrensen

56 Sökandena har slutligen bestritt att det stöd som den omtvistade taxan innebär påverkar handeln mellan medlemsstaterna och snedvrider eller hotar att snedvrida konkurrensen genom att gynna vissa företag eller viss produktion. De har i samband härmed gjort gällande att ökningen av den del av den gemensamma marknaden för frukt och grönsaker som nederländska växthusodlare innehar beror på andra faktorer, såsom specialiseringen inom produktionen, iakttagandet av mycket höga kvalitetsnormer, användningen av

enhetligt emballage, den mycket höga kunskapsnvån, det intensiva samarbetet samt utbudet av varor som sträcker sig över hela året.

57 Utan att förneka att ovannämnda faktorer kan ha spelat en viktig roll för den ökning som har iakttagits under de senaste åren av den nederländska exporten till de andra medlemsstaterna i gemenskapen är det tillräckligt att konstatera att tack vare stödet som den omtvistade taxan innebär har ett betydande antal nederländska växthusodlare kunnat få en rabatt på minst 2,5 cent/m³ förbrukad gas, vilket motsvarar en reduktion av gaspriset med omkring 5,5 %.

58 En förmån i denna storleksordning kan snedvrida konkurrensen inom den gemensamma marknaden, såväl på grund av den totala gasvolym som förbrukas av de nederländska växthusodlarna (2,5 miljarder m³ per år), som på grund av det faktum att enligt de upplysningar som framgår av handlingarna motsvarar energikostnaderna 25–30 % av de totala driftskostnaderna för växthusodling. En av det allmänna beviljad reduktion på omkring 5,5 % av gaspriset ger ett märkbart utslag på de totala driftskostnaderna och medför en artificiell sänkning av priserna på ifrågavarande produkter.

59 Beträffande frågan om det omtvistade stödet påverkar handeln mellan medlemsstaterna, vilket har hävdats av såväl kommissionen som intervenienterna, skall det fastslås att de siffror som kommissionen lade fram i beslut 85/215 och som inte bestritts av sökandena visar att detta villkor är uppfyllt i föreliggande fall. Det framgår således av dessa siffror att Nederländerna för närvarande står för 65 % av gemenskapens produktion av tomater i uppvärmda växthus, varav 91 % exporteras (55 % härav enbart till Förbundsrepubliken Tyskland). Likaså står Nederländerna för 75 % av gemenskapens produktion av små ättiksgurkor och slanggurkor i uppvärmda växthus, varav 68 % exporteras (73 % härav enbart till Förbundsrepubliken Tyskland).

60 Under dessa förhållanden var det riktigt av kommissionen att i beslut 85/215 dra den slutsatsen att det omtvistade stödet påverkar handeln inom gemenskapen och snedvrider konkurrensen till förmån för de nederländska växthusodlarna.

61 Med hänsyn till de föregående övervägandena följer att invändningen om åsidosättande av artikel 92 i fördraget saknar grund.

II — *Åsidosättande av väsentliga formkrav*

62 Den nederländska regeringen har gjort gällande att beslut 85/215 inte preciserar vilken del av den omtvistade taxan som utgör ett stöd och, närmare bestämt, inte anger vilket pris som enligt kommissionens uppfattning skulle vara kommersiellt berättigat och följaktligen sakna varje element av stöd. Enligt regeringen gjorde kommissionen sig skyldig till åsidosättande av ett väsentligt formkrav när den underlät att göra denna precisering.

63 Denna grund kan inte godtas.

64 Kommissionen har klart uttalat i sitt beslut att ifrågavarande stöd bestod i den extremt låga nivå som hade fastställts för gastaxan för växthusodlare vilken tillämpades fr.o.m. den 1 oktober 1984.

65 Under dessa omständigheter borde den nederländska regeringen inte ha haft några som helst svårigheter att förstå att den borde höja taxan för att verkställa beslutet.

66 Beträffande den omständigheten att kommissionen inte preciserade på vilken nivå taxan skulle fastställas, för att varje element av stöd skulle försvinna, räcker det att konstatera att avsaknaden av ett sådant förtydligande inte medför, i motsats till vad den nederländska regeringen har hävdat, att det är omöjligt att verkställa beslut 85/215, utan lämnar endast frågan öppen om de konkreta åtgärder som den nederländska regeringen vidtog i detta fall utgör ett tillräckligt verkställande av nämnda beslut.

67 En sådan fråga är emellertid ovidkommande för föremålet för denna tvist eftersom denna är begränsad till en prövning av om beslut 85/215 är förenligt med fördraget, men inte avser prövning av de åtgärder som vidtagits för beslutets verkställande.

68 Grunden om åsidosättande av väsentliga formkrav kan således inte godtas.

III — *Otillräcklig motivering*

69 Den nederländska regeringen har kritiserat kommissionen för att den inte har redogjort för skälen till att den i sitt beslut inte följde de siffror och beräk-

ningar som regeringen hade tillhandahållit för att motivera den omtvistade taxan.

70 Dessutom har den nederländska regeringen, stödd av Landbouwschap, gjort gällande att beslut 85/215 är otillräckligt motiverat vad angår inverkan på handeln inom gemenskapen och den skadliga inverkan på konkurrensen.

71 Inledningsvis skall erinras om att i överensstämmelse med domstolens fasta rättspraxis (se senast dom av den 22 januari 1986 Eridania i mål 250/84, Rec. s. 134), skall den motivering som krävs genom artikel 190 i fördraget anpassas till ifrågavarande rättsakts natur och skall, på ett klart och otvetydigt sätt, visa hur den institution resonerat som är dess upphovsman så att de berörda kan få reda på skälen till den antagna åtgärden och domstolen kan företa en prövning av desamma.

72 Vad beträffar den första punkten av den nederländska regeringens kritik, skall det medges att kommissionen faktiskt inte har redogjort för skälen till att den inte följde de siffror och beräkningar som den nederländska regeringen tillhandahöll under förfarandet i enlighet med artikel 93.2. Emellertid kan en sådan underlåtenhet inte betraktas som en otillräcklig motivering, eftersom kommissionen i sitt beslut har lagt ned möda på att förklara tillräckligt detaljerat, med angivande av de siffror som den baserar sig på, varför den anser att den omtvistade taxan innehåller ett element av stöd. Under dessa förhållanden skall det anses att de berörda har haft tillfälle att få reda på skälen till ifrågavarande beslut och att vid domstolen göra gällande sina synpunkter härvidlag.

73 Den andra punkten av den kritik som framförts av den nederländska regeringen och Landbouwschap är inte heller välgrundad.

74 Såsom har konstaterats ovan, betonade kommissionen faktiskt i sitt beslut, under åberopande av lämpliga exempel, betydelsen i Nederländerna av trädgårdsodling i uppvärmda växthus samt av den nederländska exporten av dessa produkter till de övriga medlemsstaterna i gemenskapen. När det gäller den skadliga inverkan på konkurrensen, framgår tydligt av beslutet hur viktiga energikostnaderna är för de totala driftskostnaderna vid växthusodling, vilket innebär att en minskning av dessa kostnader får en inverkan på ifrågavarande produkters försäljningspris.

75 Dessa förklaringar har gett de berörda tillräckliga upplysningar om vilka skäl som låg bakom kommissionens beslut.

76 Under dessa omständigheter kan grunden om otillräcklig motivering inte godtas.

77 Eftersom ingen av sökandenas grunder har godtagits skall talan i målen 68 och 70/85 ogillas.

Rättegångskostnader

78 I enlighet med artikel 69.2 i rättegångsreglerna skall tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Sökandena har tappat målet och skall därför solidariskt ersätta rättegångskostnaderna, inklusive dem som har förorsakats Förbundsrepubliken Tyskland, den enda intervenienten till stöd för kommissionens talan som yrkat detta.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN

följande dom:

1) Talan i mål 67/85 avvisas.

2) Talan i målen 68 och 70/85 ogillas.

3) Sökandena skall solidariskt ersätta rättegångskostnaderna, inklusive dem som förorsakats intervenienten Förbundsrepubliken Tyskland.

Mackenzie Stuart Bosco Due Moitinho de Almeida Koopmans

Everling Bahlmann Galmot Kakouris Joliet Schockweiler

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 2 februari 1988

P. Heim
Justitiesekreterare

A. J. Mackenzie Stuart
Ordförande